

УДК 621.3

І.В. Черних

Національна академія оборони України, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ІНЖЕНЕРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

З урахуванням досвіду останніх локальних війн та збройних конфліктів розглянуто особливості інженерного забезпечення районів розташування військ протиповітряної оборони.

інженерне забезпечення, район розташування, війська протиповітряної оборони

Вступ

Характерними рисами сучасних операцій є широке застосування авіації та крилатих ракет, засобів космічної розвідки, високоточної зброї, рішучість цілей, висока напрута і динамічність, великий просторовий розмах, часті і різкі зміни обстановки, проведення маневрів силами та засобами, боротьба за ініціативу [1 – 7].

У цих умовах різко зростає роль всебічного забезпечення операцій (бойових дій). Одним із видів оперативного (бойового) забезпечення є інженерне забезпечення, яке включає виконання різноманітних інженерних заходів [8 – 10].

Завдання інженерного забезпечення операцій (бойових дій) виконуються з'єднаннями, частинами і підрозділами всіх родів військ та спеціальних військ, а до виконання найбільш складних завдань притягуються інженерні війська [8–10].

Метою статті є розглянути та особливості інженерного обладнання району розташування військ протиповітряної оборони.

Аналіз останніх публікацій. У роботах [8 – 10] розглядалися питання інженерного забезпечення військ протиповітряної оборони, але без врахування змін форм і способів збройної боротьби.

За останні 20 – 25 років розроблені нові засоби збройної боротьби з використанням новітніх технологій, що визвало появу принципово нових закономірностей ведення операцій (бойових дій), а також зміни у способах збройної боротьби, організаційно-штатній структурі військ і вирішенні інших важливих питань воєнного будівництва [1 – 3].

Виклад основного матеріалу

Зміни у способах ведення операцій (бойових дій) та у засобах інженерного озброєння вимагають необхідність узагальнення і подальшого розвитку теорії і практики інженерного забезпечення та тактики інженерних військ.

Інженерне забезпечення дій військ Протиповітряної оборони організується і здійснюється з метою створення необхідних умов для підтримання військ та об'єктів в постійній бойовій готовності, їх скри-

того розташування, розгортання і успішного здійснення маневру, виконання бойових завдань, підвищення живучості і захисту від всіх засобів ураження противника (у тому числі від високоточної зброї), посилення надійності охорони і стійкості оборони, забезпечення відновлення їх боєздатності і ліквідування наслідків ударів противника [11].

Інженерне забезпечення включає [11]:
інженерну розвідку місцевості і об'єктів;
фортифікаційне обладнання районів розгортання командних пунктів (пунктів управління), позицій і позиційних районів;

виконання інженерних заходів по маскуванню військ і об'єктів;

підготовку та утримання шляхів маневру, підвозу, евакуації і внутріпозиційних шляхів;

улаштування і утримання пунктів польового водопостачання; улаштування і утримання інженерних загороджень;

виконання заходів по ліквідації наслідків застосування противником сучасних засобів ураження відновлення боєздатності військ.

Інженерна розвідка місцевості і об'єктів здійснюється інженерними підрозділами і підрозділами родів військ для своєчасного отримання даних про місцевість і наслідки ударів противника по військам і об'єктам.

При проведенні інженерної розвідки в межах районів бойових дій військ протиповітряної оборони визначаються:

особливості місцевості і їх вплив на виконання заходів інженерного забезпечення;

захисні та маскувальні властивості місцевості, можливості використання інженерної техніки;

наявність та стан існуючої мережі доріг, наявність переправ на водних перешкодах та можливість їх використання військами;

наявність джерел водопостачання і можливості їх використання;

подолаємість місцевості по за шляхів для бойової, спеціальної техніки, транспортних засобів;

наявність місцевих будівельних матеріалів.

Фортифікаційне обладнання районів розгор-

тання командних пунктів (пунктів управління), позицій та позиційних районів здійснюється з метою забезпечення найбільш ефективного та повного використання бойових можливостей зброї та бойової техніки, підвищення захисту військ від усіх засобів враження противника та забезпечення їх живучості [8, 11].

Фортифікаційне обладнання проводиться в послідовності, яка забезпечує постійну готовність військ до виконання поставлених бойових завдань та безперервне підвищення ступені захисту від усіх засобів ураження [8]. Фортифікаційне обладнання здійснюється силами частин і підрозділів родів військ, інженерних частин та підрозділів

При фортифікаційному обладнанні районів розгортання командних пунктів (пунктів управління), позицій та позиційних районів використовуються фортифікаційні споруди промислового виготовлення, місцеві будівельні матеріали, інженерна техніка, вибухові речовини.

Інженерні заходи по маскуванню військ і об'єктів протиповітряної оборони виконуються для забезпечення приховування районів розташування (розгортання) частин і підрозділів та підвищення їх живучості, введення противника в оману відносно їх складу, стану бойової готовності, характеру діяльності та досягнення раптовості їх дій.

Інженерні заходи по маскуванню військ та об'єктів здійснюються безперервно та включають:

використання табельних та місцевим маскувальних засобів;

обладнання хибних позиційних районів;

застосування інженерних сил і засобів для забезпечення демонстративних дій військ;

проведення маскувального фарбування техніки, споруд.

Підготовка шляхів маневру, підвозу, евакуації та внутрішньо-позиційних шляхів здійснюється силами з'єднань та частин родів військ, інженерних частин і підрозділів з використанням існуючої мережі доріг (шляхів). Для утримання шляхів маневру, підвозу, евакуації та внутрішньо-позиційних шляхів призначаються інженерні підрозділи, а також підрозділи спеціальних військ.

Для безпосереднього забезпечення руху в створюються загони забезпечення руху. Загони забезпечення руху проводять інженерну розвідку шляхів, забезпечують пропуск колон маневруючих підрозділів через важкоподолаємі ділянки, а при неможливості обходу – влаштовують переходи, відновлюються та ремонтуються шляхові споруди, готують проходи в мінно-вибухових загородженнях, що встановлені противником засобами дистанційного мінування.

В ході бойових дій для обходу районів руйнувань, завалів, пожеж, затоплень, мінних полів на

маршрутах маневру, підвозу та евакуації силами інженерних частин і підрозділів можуть прокладатися колонні шляхи.

Командир з'єднання протиповітряної оборони несе особисту відповідальність за забезпечення частин (підрозділів) водою. Керівництво по забезпеченню водою він здійснює через свого заступника по тилу, який безпосередньо організовує водопостачання.

Для інженерної розвідки районів обладнання пунктів водопостачання призначається інженерний розвідувальний дозор, до складу якого включаються спеціалісти медичної служби, військ радіохімічного та бактеріологічного захисту, тилу.

По досвіду останніх збройних конфліктів пункти водопостачання обладнуються із розрахунку один пункт на батальйон (дивізіон), в степових районах а також за несприятливих умов – на частину роду військ (позиційний район).

Для підсилення охорони і підвищення надійності оборони елементів бойового порядку силами інженерних підрозділів, підрозділів спеціальних військ за рішенням командира влаштовуються інженерні загородження, основу яких складають мінно-вибухові загородження. Інженерні загородження створюються при підготовці і в ході бойових дій. Мінно-вибухові загородження можуть утримуватися в першій чи в другій ступені готовності. Перевід мінно-вибухових загороджень з однієї ступені готовності в другу здійснюється за рішенням командира дивізії (бригади, полку) протиповітряної оборони.

Інженерні загородження влаштовуються для прикриття командних пунктів (пунктів управління), позиції та інших важливих об'єктів. Вони повинні застосовуватись відповідно до рішення на ведення бойових дій, з урахуванням маневру своїх військ, можливого характеру дій противника, місцевих перешкод.

На усі улаштовані мінно-вибухові загородження складається звітна документація.

Відповідальність за правильність установки і безвідмовність мінно-вибухових загороджень несуть командири підрозділів, які їх встановлювали.

Відповідальність за своєчасне ознайомлення з мінними полями командирів частин і підрозділів, що діють на напрямку (районі), а також за складання звітної документації, несе начальник інженерної служби дивізії (бригади) протиповітряної оборони.

Утримання мінно-вибухових загороджень здійснюється спеціально визначеними підрозділами інженерних військ. Охорону мінних полів здійснюють підрозділи, перед переднім краєм (в районах) яких вони встановлені.

Інженерними заходами ліквідації застосування противником сучасних засобів ураження є:

інженерна розвідка місцевості і об'єктів в районах ураження;

відновлення ушкоджених та побудова нових фортифікаційних споруд на позиціях, пунктах управління та інших об'єктах;

відновлення і влаштування інженерних загороджень;

відновлення шляхів маневру, підвозу, евакуації і внутрішньо-позиційних шляхів;

обладнання колонних шляхів в обхід районів руйнувань, загороджень і пожеж;

відновлення ушкоджених і обладнання нових пунктів польового водопостачання;

виконання рятувальних робіт та локалізація пожеж;

проведення інженерних заходів маскуванню.

До виконання вказаних інженерних заходів залучаються частини і підрозділи родів військ, спеціальних військ та тилу. Заходи ліквідації застосування противником сучасних засобів ураження проводяться негайно після нанесення удару противником.

Висновки і напрямки подальших досліджень

Таким чином, при проведенні сучасних операцій (бойових дій) збільшився обсяг завдань інженерного забезпечення, ускладнилися умови і скоротилися строки їх виконання, збільшилася роль інженерних військ і родів військ у виконанні цих завдань.

Подальший розвиток у даному напрямку необхідно спрямувати на розробку керівних документів (настанов, інструкцій), що визначають основні

завдання інженерного забезпечення військ протиповітряної оборони та сили і засоби, які їх виконують.

Список літератури

1. Слипченко В.И. *Войны шестого поколения*. – М.: Вече, 2002. – 565 с.
2. Слипченко В.И. *Уроки и выводы из войны в Ираке* // *Военная мысль*. – 2003. – № 7. – С. 58-78.
3. Слипченко В.И. *Уроки и выводы из войны в Ираке* // *Военная мысль*. – 2003. – № 8. – С. 68-80.
4. *Аерокосмічна розвідка в локальних війнах сучасності: досвід, проблемні питання і тенденції* / Л.М. Артюшин, С.П. Мосов, Д.В. П'ясковський, В.Б. Толубко: Монографія. – К.: НАОУ, 2002. – 202 с.
5. Бабич В. *Действительные результаты войны в Персидском заливе* // *Зарубежное военное обозрение*. – 1996. – № 9. – С. 30-34.
6. Иванов В. *Суперсиловые амбиции Рамсфельда* // *Независимое военное обозрение*. – 2004. – № 49. – С. 2.
7. Буднянский А. *Господство в воздухе и блицкриг в Ираке* // *Независимое военное обозрение*. – 2004. – № 2. – С. 4.
8. *Руководство по войсковым фортификационным сооружениям*. – М.: Воениздат, 1962. – 254 с.
9. Калибернов Е.С. *Справочник офицера инженерных войск*. – М.: Воениздат, 1989. – 341 с.
10. *Сборник нормативов по инженерному обеспечению действий войск. Оперативно-тактические нормативы*. – М.: Воениздат, 1970. – 274 с.
11. Сердцев Н., Евтушенко Н. *Инженерные формирования сухопутных войск США [Электрон. ресурс]*. – Режим доступа: www.belarmy.h1.ru/irakwar/1991/glava.4.10.php от 7.03.2007.

Надійшла до редколегії 2.03.2007

Рецензент: д-р техн. наук, ст. наук. співр. Г.В. Худов, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.